

קבלת התורה בחג השבועות/ בין היחיד והיחד

שבת הקרובה שבת פרשת נשא חלה בין שני אירועים. יום ירושלים וחג שבועות -מחד יום ירושלים חשנו את תודעת האחדות בשל המדרש בתהילים על הפסוק "ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו" שעושה כל ישראל חברים; מאידך חג מתן תורה מאחר ועל הימים שלפני קבלת התורה נכתב כי "ויחן שם ישראל תחת ההר – כאיש אחד בלב אחד" (רש"י, שמות י"ט). אגב על בסיס דברי רש"י נוהגים לומר בחסידות כאיש אחד בלב אחד אבל לא בדעה אחת. להערכתך אמרה חסידית זאת יש בכוחה להסביר את מהות נתינת התורה לעם ישראל. 'מתן תורה' היה לכולם במידה שווה על ידי הקב"ה מתן קולקטיבי אבל 'קבלת התורה' זהו אירוע שכל איש מישראל מקבל את התורה על פי נפשו הייחודית והסובייקטיבית.

מדרש שיר השירים רבה אומר לנו כך: כתוב "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" – אם תעשה מן הדל"ת רי"ש תחריב לכל העולם. "לא תשתחוהו לאל אחר, – אם תחליף רי"ש בדלת תחריב העולם". ההבדל בין רי"ש לדלת הוא קוצו של יוד. אבל דומה שבקוץ זה תלויים תלי תלים של משמעויות של היחיד מול הכלל אחד מול האחר.

לאור זאת נראה שהעם הישראלי מצליח להתרומם למדרגה עליונה בתחום שביחסי אדם לחברו בין היחיד לכלל. "ויחן שם ישראל" "כאיש אחד בלב אחד". דומה שרגע זה משקף את האידיאל לקיום התורה בפועל. לאמור מחד גיסא העם מזהה את הכוחות את הייחודיות שיש לכל יחיד באשר הוא, ומאידך גיסא ובו בעת הוא מוצא את מקומו של היחיד בתוך הכלל. מהווי ידוע שעל פי הלכה אם נמצאה אות אחת פסולה, בכוחה לפסול את כל התורה כולה. דומה שעל רקע זה ניתן להבין את דברי רבי נחמן מברסלב. אומר רבי נחמן יהודי השונא יהודי אחר אינו רשאי לעבור ולקרוא בתורה זאת משום שכל יהודי בעצם קיומו הוא אות בתורה. לכן שנאת יהודי כמוהה כפסילת אות בתורה. אגב דור הפלגה חטאו חטא חמור שהנו הפך התורה הם רצו לברוא עולם של אחדות ולא של אחדות עולם מונוליטית כאיש אחד ובדעה אחת. נפתלי צבי יהודה ברלין-ביחסו לחטא זה של דור הפלגה אומר "יש בכך עדות לשלילת חופש הדעה והביטוי, ואין לך חטא חמור מזה". בכך, מסביר הוא גם את חששם של בני אותו הדור, "פן נפוץ על פני כל הארץ": "יש להבין מה חששו אם יצאו כמה לארץ אחרת? ומובן שזה היה שייך לידברים אחדים' שהיה ביניהם, ובאשר אין דעות בני אדם שוות, חששו שלא יצאו בני אדם מדעה זו ויהיו במחשבה אחרת. על כן היו משגיחים שלא יצא איש מישוב שלהם. ומי שסר מידברים אחדים' שביניהם, היה משפטו לשריפה, כאשר עשו לאברהם אבינו. נמצא היו 'דברים אחדים' שביניהם לרועץ, שהחליטו להרוג את מי שלא יחשוב כדעתם". הסופר אלי עמיר שם בפי אחת הדמויות ברומן שלו "אהבת שאול" משפטים המשקפים תובנה זו בבהירות: "יש בינינו אישים, אמר שייקה, שמאחזים עיניים ומדברים על אחדות ישראל, והם מקווים שלא נבין, ושמהם הם עצמם באמת לא מבינים, שבעם ישראל חי ותוסס אחדות ישראל במובנה הטוב מכילה את כל הריבוי והשוני שבעם, ופירושה האחדות שבצד השווה שבכל השוני והריבוי המבורך של ההווה הדמוקרטית. אבל המטיפים לאחדות ישראל פעמים רבות כוונתם לאחדות שהיא תכונתו של האחד שכולם צריכים להיות דומים לו, וממילא אין כוונתם לאחדות ישראל, אלא לאחדות ישראל... לפעמים נדמה לי שאחדות ישראל גמורה כלבבם וכטעמם של אלה אפשר להשיג רק במוות, בהוויית בית הקברות הזאת. רק אחדותם של המתים, גם אם הם רבים, יכולה להיחשב לאחדות - כולם שווים שוויון גמור במוות" (אלי עמיר, אהבת שאול, תל-אביב, עם עובד, תשנ"ח, עמ' 307-308)

שבת שלום

שרון שלום
רב קהילת קדושי ישראל